

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, v torek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele ali v Ljubljani s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. Za tuje dežele za celo leto 12 gold., za pol leta 6 gold., za četrt leta 3 gold., 25 kr. a. v. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petite vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opraviništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

o narodno-liberalni stranki.

Kder je duh gospodov, ondi je svoboda.

2. Kor. 3, 17.

Istina osvobodí vas.

Iv. 8, 32.

Glasoviti časopisee češki, Havlíček nasvetoval je pred 22 leti Čehom, ka je na pospeh narodne stvari treba brže bolje očistiti narodno-liberalno stranko vseh življenjskih nesvobodomiselnih, nazadnjaških, ljudi rabečih narodnost na svoje osobne koristi in sebičnost, ter osnovati čisto narodno stranko, imajočo pred vsem svojega naroda blagost in srečo za prvo in največjo nalogo. Ta nasvet mi se je zdel nekoliko prestrog, toda pretek menje nego četrto stoletje, ogromni napredek češkega naroda po vseh plasteh, njegova podstatna zavednost, prejasne so priče, ka je „Slovánov“ nauk bil poraben in neukanljiv. Že onda se je izreklo osvedočenje, ka izstop nesvobodomiselnikov nikakor ni na kvar narodno-liberalni stranki, nego nasprotno: ta si nabira krepkost izločivša pogubne delce iz inači zdravega telesa; čim dolže se taki glodavci žeroči strženi in pijoči mozeg negujejo med nami, tem večja pogibel preti naši jakši bodočnosti, tem huje peša narodna moč. Kar je dnes na Češkem narodnega, vse je umno-liberalno, vsaj brez tega ni mogoč nikakši zdrav napredek, o čemur zgodovina raznih držav razgovetno govori. To v poštev vzemši ter naše bedno in uborno stanje od 9. stoletja naprej razmišljevali, trdim, ka le omenjenim pôtém moremo do česa častnega in zdatnega dovesti, dobro vedé, ka se bode nam nastopivšim umnosvobodni hod boriti jedino proti črtnikom naše narodnosti, a ne tudi proti uglajenim, naprednim in istinitim nazorom prosvetčenega in naobraženega sveta. Na raznih plateh našega Slovenskega, pomalja se drzno mračnjaštvo, črnovestna sebičnost, pristransko ujedanje, ki ovaja narodu pogubne premišljaje, ne noseče pod čelino čistih kanov. Nam so sicer te ostudne prikazni, ta konjska kopita zdaleč in že davno vidljiva, vsaj poskusili smo jih mrzko podobo občinstvu razgaliti, vendar konjsko kopito ostaja kopito, obračaj je tako ali onako, in oves se nikoli ne zvrže v pšenico, da si se nasprotno pregostoma vrši. Mi Slovenci moramo brže bolje na čisto, inače se za kratka v sami brozgi in drožeh domačega smrada zadušimo na črno sramoto sebi in potomkom, katere po svoji nespametni navskrižnosti že sedaj vprezamo v žuleče tuje igo. Den na dnoma kaže se vedrejšje, ka mnogoterim pokvekam, da si se na lice v nekih okolišnih nesejo kot narodnjaki, a v odločivnih hipovih skleknovši mečejo se pod pete sovražniku ali božajo osobno sebičnost na pogubnost narodu, ali pa za urednim pisalnikom bismarkujejo, in te bire nemčevalnih možičkov Slovence največ svojim trudom in potom krmi. Da ne omenjam Černe-ga in svojte, ki po svojih spletkah in pristranskih težnjah ne dela več na čast in prid rodu slovenskemu, nego na istega naglo ugonobitev, bodi povedano, ka je pred nekoliko tedni slovensk časopis, čalareči se, ka o priliki skupščine kat. pol. društva ni došlo dovolje družnikov, da bi mogli veljavno sklepati, naznanil in zagrozil se je, ka o volitvah njegova stranka lahko narodnjakom hrbet pokaže. Tak pojav preglasno propoveda skazljivo in lisiče

narodnjaštvo, ovaja nekavno blagohotnost slavnega vodstva rečenega glasila, ki toliko rad razvija in razglaba bogoslovne nadrobnosti, spadajoče v kak strokovnjaški list, a ne v tednik namenjen ljudstvu za pouk v gospodarstvu. Zorba je, če tudi potrebna v višem znanstvenem ozračju, vendar vse drugo nego li zdrava porabnost koristeča prostemu narodu; kdor je sposoben bogoslovski naučitelj, ni šče vsele tudi umen slovenski gospodar. Lani je račil g. dr. G., oproda gospodarjev, bivši pri sv. Roprtu na obedu, naduto in ukazno izpovedati: „najpred je treba narod zatreti“, menda „Narod?“ a potem narod? Na zdravje! to je tore ono pesniško admiralstvo junaške dobe? Narodu modros? Takim črepkačem je za narod, narodnost in slovenstvo toliko, kolikor nam za lanjsko blato? Narod slovenski šče menda zmaga toliko zdrave moči, da izbljuva zeleni strup pogubnih sinov, odetih izdajalcev in gadnih izvržencev. Takim pôtém ne privodite svojih čitalcev in učencev do istine, pa tudi sami ne dokrmanite do istine, koja osvobaja in razsvetljuje, — kder je gospodov duh, ondi je svoboda.

Vzpét drugi lokavi narodni čevketaši postajajo petolizniki posmehovalcem in zatiralcem naše narodnosti in priličen navor strastnim širiteljem germanskega življa. Kdor častno in pošteno misli z našim narodom in neče več njegove sužnosti, mora zanj resnično delati, mora biti dejanski Slovenec, razumevati, vsak v svojem področju in pozvanji, kdor pa to opušča ali nasprotno dela, objemlje lažljivost, skazljivost, in je v narodu, kar trot uljaku; toisto ovaja, kdor snuje spletke na korist svojim sebičnim namenom, kdor se grozi, ka ne bi pri volitvah sodeloval, kdor kvasi, ka se ne more početi mahoma uredovati v naščini, ter se brezobzirno klanja Muhamedu, kdor ne dela ali delati ne ve na našem polji, pa itak hoče kolovoditi in delavcem strahonja biti, kdor pri vsem početji samo sebe vidi a ne blagost naroda, kdor se samo v stanovitih okolišnih nosi kot Slovenec, a inači iz njega kipi debelo nemškutarstvo, vsaj podkapa slovenstvo, kdor stare nespametne in vedam protivče se bajke zagovarja, da si je sam osvedočen o njihovi neumnosti, kdor ukanjuje občinstvo v spisih, kdor je dolžen zgodovinske resnice razkrivati, pa je navlaš prikriva ali celo pači. Teh in podobnih bir izrodki so kvarljive pošasti, nam Slovincem na pogubo. Kan narodno-liberalne stranke je in biti mora, takih šepesnikov lokavosti naravnoč razkrivati, da se prosti narod menje izurjen v javnem narodnem žitku ne bode dal od njih več motiti in šče dolže za nos voditi. Magarstvu je treba slobo dati, kajti po njegovih potevih nikdor naroda ne oblaži, nego pripravlja ga tujeu za prijetno tvarino, vsaj zgodbe glasno pričajo, ka je dosle zvečine od krivih prerokov stiskan, žmikan in gneten leto za letom, stoletje za stoletjem globše padal, in dnes dotiran na skrajni rob zijajočega bezdna primoran je boriti se na žitek ali smrt. Nijen narod, nijena država, speta v žuleče spono istino morečega mračnjaštva in dušičnega samosilja, ne more umno napredovati. Kde dnes cveto vednosti, razvija se naobraženost, uspeva premožnost? — Hrvaška domo- in rodoljubna stranka je narodno-liberalna; takisto srbska, češka, na Rusovskem

pospešuje napredek moskovsko narodno-liberalno razumništvo. O narodno-liberalnosti nikakor ne mislimo vse podirajočega nemškega liberalizma, nego umen in vednostim primeren ter z njimi točno se skladajoči razvoj, opirajoči se na čisto istino, koja osvobaja. Duh gospodov je gojitelj umne svobode, in te se hočemo brezpogojno držati in k nji privajati svoj narod, bodi si komu povoljno ali nepovoljno, ker le v tej vidimo blaženost a nikder indi. Klanjamo se tore častnemu geslu: „vse za domovino, omiko in svobodo“, le hudobni mračnjak je more črtiti, a njen umnik.

o Mladoturkih. *)

„In tako imamo zdaj Mladonemce, Mladočeha, Mladoslavence, Mladoruse in tudi Mladoturke.“

„Novice“ od 28. avgusta 1872, št. 35 tečaj XXX.

(Nadaljevanje.)

Staroturki se drže mnogoženstva (polygamie) in sultan ima po starodavni navadi do 3.000 žen, katere varujejo skopci v haremu; Mladoturki pa uče, da je zakon z eno ženo bolji in s tem se bližajo kristjanski šegi, katera edina more ohraniti svetost rodovine. Staroturki verjejo v fatum (osodo), ker mislijo, da je sreča ali nesreča vsakega človeka že brez njega določena, torej se nič ne zanašajo na um, katerega je božja previdnost človeku dala, da si s prosto voljo kuje sam svojo srečo ali nesrečo. Po staroturški šegi nema kristjan nobene pravice, njemu pravoveren Turčin sme odvzeti, kar se mu dopada, in ko je kupljene davke enkrat pobral, še jih pride drugo in tretjekrat iskat in gorje kristjanu, kateri ničesar več nema, da bi nasitil staroturško lakomnost. Načelniki posamnih pokrajin imajo naslov „paša“ in se odlikujejo razen svoje okrutnosti z enim ali več konjskih repov in pred naj imenitnejšim se jih nosi pet na drogu in če sreča katerega kristjana, ki se nij skriti mogel pred tem mogočnim sultanovim uradnikom, se mora zgruditi v prah in blato in Boga hvaliti, ako ga nijso turški konji milosrdno poteptali. Pričanje kristjana zoper Turka nikdar ni veljave imelo, ker so le bili sužnji Staroturkov. Ako ravno je v evropski Turčiji 14 milijonov prebivalcev in med temi pravih Turkov samo en milijon in še enkrat toliko odpadnikov ali renegatov, ki so s pristopom k turški veri zadobili tudi turške predprave, so vsi drugi vendar samo čreda (Rajah), ki še do nekoliko let zvonov v svojih cerkvah nijso smeli imeti, da se ne bi žalila staroturška ušesa. Učenosti, torej šolstvo sploh, kmetijstvo, obrtnije, pravosodje, in vse, kar omikane narode odlikuje, bilo je popolnem zanemarejeno, ker so Staroturki vsaki razvoj na bolje premišljema zadrževali, da se kristjani ne bi dokopali do veljave, katera bi morala uničiti staroturške divje predprave, pri čemer so jih posebno podpirali veliki mufti in druga drhal enake vrste, da se ohrani „stara vera“. Protivili so se vsaki prenapredbi, ako ravno z vero nij bila v nobeni zvezi, ker so vedeli, da Staroturke z vero najložeje razjarijo zoper vse premembe na bolje; da je vse to v prilog bilo pašam in drugim sultanovim

*) Stavek 1. članka nam je bil z obkrivljenim in konfisciranim drugim uvodnim člankom zapečaten, torej se bode pozneje natisnil, kadar se ploša razpečati.

uradnikom od najvišje do najnižje vrste, je lahko razumljivo, ker so ti brez truda želi, kjer so drugi sejali. Posebno marljivi so slovanski Bolgari, katerih je v eropski Turčiji čez 3 milijone, ki so v tem obziru najbolj podobni Slovencem. Da je pri takih okolščinah preti la vsakemu smrtna nevarnost, kateri bi s prenarodbami, torej z napredkom v znanstvenih in gospodarskih rečeh hotel motiti staroturško samopašnost, to je pokazala zgodovina zadnjih 40 let v obilni meri, torej je tudi sultan izobražene napredne ministre večkrat zmeniti moral z rakovimi Staroturki, kateri so vsakega za krivoverca razupili, ne izvzemši sultana samega, kdor se je potegoval za enake pravice vseh prebivalcev te presrečne staroturške države. Kakor povsod v deželah, katere tlači nevednost, samopašnost, enostranost in hudobija, je tudi na Turškem razsvetil Bog (tudi Turki sicer molijo pravega Boga, kateremu pravijo Allah) moža bistrega uma in človeškega srca, kateri se je na čelo postavil mladoturški stranki in je več let deloval v smislu napredka in omike in temu možu je bilo ime — Režid Paša. Ta razsvetljeni mož nij okolo sebe zbiral Staroturkov, ker imajo ti svoje predsodke in, ali okorele možgane, da se jih več ne primejo nove ideje, ali pa so samopašni in le odpadniki, katerih osobne ali stanovske koristi bi z reformami v nevarnost prišle; Režid Paša se je torej obrnil do mladine, kakor delajo vsi možaki, kateri hočejo izpeljati za potrebne spoznane prenarodbe za boljše. Dne 1. julija 1839 je umrl sultan Mahmud II., kateri je sam bil spoznal potrebo prenarodb, ako neče pripustiti, da bi Staroturki vse v pogin pripravili in ko je mladi Abdul-Medžid prestol nastopil, je Režid Paša prišel do veljave in sad njegovega truda je bil slavni hatt-i-šerif od Gülühanne dne 3. novembra 1839, katerega je mladi sultan že s fermanom od 21. novembra 1839 izpeljati ukazal. Obseg tega in daljše delovanje Mladoturkov bomo v prihodnjem članku popisali, po tem pa Šuselki vse konjske repe iz dunajskih konjskih mesnic prepustili, „ker so si Mladoslavenci dvojčki z Mladoturki.“ — (Dalje sledi.)

Dopisi.

Iz Krškega 8. oktobra. [Izv. dop.] 24. sept. se je nekoliko tukajšnjih meščanov zbralo in sklenila se je pritožba proti občinskemu in mestnemu zastopu in ob enem prošnja do deželnega odbora, naj se za občinski in mestni zastop nove volitve razpišejo. 27. sept. je deželni odbor prošnjo krških meščanov povoljno rešil in sedaj pričakujemo, da se kmalu nove volitve razpišejo. Vznemirja nas pa nekoliko to, da so v sosedni Kostanjevici bile nove mestno volitve na 16. sept. razpisane, a naenkrat jih je deželni predsednik odložil na poznejši čas. Grof Aleksander Auersperg se menda boji, da bi Kostanjevičanje volili narodne može v mestni zastop in zato hoče še čakati in med tem po svojih ljudeh delovati dati za nemškutarje. Upamo pak, da se pri nas z volitvami ne bode odlagalo. Mnogi preloženje občinskih volitev v Kostanjevici v zvezo spravljajo z razpustom kranjskega deželnega zbora. Vlada pač svoje oči najbolj na Dolenjsko obrača; tukaj vidi deželni predsednik gr. Aleksander Auersperg edino rešitev nemškutarstva na Kranjskem, zato tudi večkrat čisto natihoma pride v Kočevje ali v Novo mesto ali kam drugam na Dolenjskem „inspicirat“, kar pomeni prav za prav toliko, kakor agitirat za bodoče volitve v deželni zbor. Pozor torej, vrli Dolenjci! Vedno bolj stopa na dan namera grofa Auersperga razpustiti kakor hitro mogoče deželni zbor in potem pridobiti v novovoljenem zboru nemškutarjem večino. Ohrabrimo se! In ako hodi grof Aleksander Auersperg k nam ali v bližnje nam kraje „inspicirat“, delajmo na svojej strani, da nas razpuščenje deželnega zbora ne najde ne pripravljenega, nego glejmo, da nam nikjer na mesto narodnih poslancev nemškutarjev ne vrinejo!

Naj še omenim šolstvo pri nas. Vsakemu je jasno, da naše mesto kot središče celega okraja vsaj štirirazredno normalno šolo s štirimi učitelji potrebuje. Občina pa stroškov za ustanovljenje in vzdrževanje take šole ne zmore — ali bi kaj dosegli, ako prosimo deželni zbor za pomoč? Govori pa se sicer, da hoče obče znani tukajšnji meščan gospod Martin Hočevnar od nas zaželeno šolo na svoje stroške ustanoviti. Naj bi se ta govorica resnična pokazala.

Iz Notranjskega 9. okt. [Izv. dop.] Zdaj vladajoča nemška stranka v Avstriji po svojih največjih organih in časopisih nam Slovancem in vsej državopravni opoziciji očita, da postav ne spoštujemo. Kolikokrat se bere v novinah od „Neue freie Presse“ počenši, noter do borčeta ljubljanskega „Tagblatt“ in klepetulje „Lai-baherice“, da smo Slovanje in mi Slovenci sami „gesetzesverächter.“ Ali pogledajmo, kako je stvar v resnici. (Dopisnik ne bode zameril, da smo tu več stavkov izpustili, kazensko-tiskovne razmere v Ljubljani nam previdnost nalagajo, kakor nas je zadnja konfiskacija učila. — Uredništvo.) Da živimo prav za prav v ustavnem absolutizmu, temu je nov dokaz sledeče.

Znani okrajni paša c. kr. glavar Ogrinz je ukazal predsedniku loške čitalnice v Starem trgu z ukazom šte. 1033 nanašaje na stare že neveljavne naredbe, naj mu pismeno poroča o delavnosti, o denarnem gospodarstvu, in o udih te naše čitalnice. To zahtevanje je protipostavno, kajti §. 13. postave za združevanja pravi, da samo tedaj morajo društva take izkaze dajati oblastnijam „ako društvo o svoji delavnosti račune ali poselna poročila med udeleženci razdeljuje.“ — Naša čitalnica nij še nikoli taci poročil razdeljevala, veseli smo, da jo imamo kot bralno društvo in socijalno zabavališče. Torej je jasno, da taka izvestja od nas zahtevati c. kr. glavar nema zakonske pravice. To smo mu tudi pismeno povedali, ob enem pa ga prosili, naj nam kot Slovencem slovenski dopisuje. Ali kaj stori mož? Namesto, da bi se podučil, kaj postava terja in kaj ne, nam odgovori na našo pritožbo, „da je v treh dneh in sicer zanaprej brez opominjevanja podkaznijo (sic!) (tak izkaz) sem (njemu) poslati.“ Ogrinc se tu sklicuje na brezštevila starih „erlasov“ a neče poznati jasnega zakona, §. 38. gori omenjene postave, ki pravi: „Ozirom na društva, na katera se ta postava nanaša, stopijo vse druge stave postavo protivne postavine in naredbe izveljavne.“ To je vendar jasno! Ali kjer je treba eno narodno društvo maltretirati, tam velja samovolja c. kr. okr. glavarja.

Iz Kozjega, 9. oktobra. [Izv. dop.] Tukajšnje okrajno zastopništvo je dalo letos v Planinskem trgu na strani proti Kozjemu komisijsko cesto zravhati, in sicer tako, da se je na enem kraju odkopala, na drugem pa povzdignila. Ako se pri tej poravnavi ceste na lego Planinskega trga in okolice posebno pa na lego ceste ta in onkraj Planine ozir jemlje, ne da se pravega namena te poravnave najti. Kajti svet kakor tudi cesta pri Planini in njeni okolici sta tako zlamana in vegasta, da se brežiček in njegova strmina na tem mestu proti drugim bregovom in brežičkom skoraj ne pozna; cesta na tem mestu pa je ostala ravno tako brežna kakor je bila, in ne vozi se tukaj zdaj ne za trohico lažje kakor poprej. Razumen pomen bi imela tedaj ta poravnava, ako bi cesta ti in onkraj Planine skoz ali vsaj večjidel ravna bila, in ako bi se bile sitne ovire vožnji odstranile. Bila je tedaj ta poravnava popolnem nepotrebna, ali da se izraza nekega tržana na Planini poslužim, tega dela je bilo toliko treba, kakor človeku tretjega očesa. In to nepotrebno delo se je, če se ne motim po licitirengi nekaj nad 400 gold. oddalo. — Vrh tega je pa tudi s tem, da to početje nij po inženirjevem planu izvršeno, precej več dela, tedaj tudi več stroškov okrajni blagajnici narastlo. Pa ne samo, da so

se s tem delom posestnikom tega že tako ubožnega kraja lahko miselno in na nezagovorljivi način nepotrebni stroški naložili, sta tudi s tem cestnim poravnavanjem dva tržana pri svojih posestvih brezvestno poškodovana. Cesta se je namreč toliko vzdignila, da je skoraj nemogoče do in od njih poslopij voziti. Tako se naš denar ne le za nepotrebna dela rabi, mora tudi na škodo drugih služiti. — Da se okrajni denar lahko miselno in po nepotrebi troši, naj še med drugim to le dostavim. Načelnik okrajnega zastopništva se v okrajnih zadevah zdaj tu, zdaj tam okolo vozari. Ali on kot c. k. davkarski kontrolor s tem pri svojem poklicu kaj zamudi ali ne, to naj briga dotično gosposko; tudi to nas ne briga, da morajo med tem njegovi soursadniki na mesto njega delati. Nas briga samo to, ker stroški teh njegovih nepotrebnih voženj v naše žepce segajo. Dotične postave namreč nikjer ne veleajo, da mora okrajni načelnik povsodi, kjer koli se pri cesti ali mostovih i. t. d. kaj popravlja, ali če je kje kaka živinska razstava, ali premiranje konj, osobno pričujoč biti. Pač pa v postavi od 9. januarja 1870 beremo, da smé po §. 19, kar se pri drugih okrajnih zastopih tudi godi, okrajni odbor za poedine oddelke svojega okraja pooblastence postaviti, katerim se skrb za potrebna opravila pri komisijskih cestah izroči. Ti pooblastenci imajo to službo kot častno službo brezplačno opravljati. — Ako bi zdajni načelnik pravo srce do tukajšnjega prebivalstva imel, bilo bi ravno od njega pričakovati, da se nepotrebnim stroškom izogiblje. Kajti on, ki že nekaj časa v tem kraju živi, mora vedeti, da je v tem okraji poprek ubogo prebivalstvo. On kot davkarski uradnik mora vedeti, kako težko tukajšnji posestniki davke plačujejo, kako od leta do leta rubežni protokoli naraščajo, kako se intabuliranje ostalega davka množi, kako se na vse vetrove komisariji na rubež pošiljajo in licitirenge razpisujejo. Pa on si morebiti misli, da tudi kmet kakor on „Theuerungsbeitrag“ dobivlje, in da v tem okraji nij za pooblastenca zmožnega moža najti? Tega se ne more misliti, le samovladarstvo mu dobro dene.

Da končam, povem še, da se je dal onkraj Lesične most podreti, katerega les je bil še dober in čvrstev, in bi še bil nekaj časa pretrpel. Ali se na drugih cestah tega okraja enakolično naš denar troši, mi še nij znano, pa verjetno je.

Iz Zagreba 10. okt. [Izv. dop.] (Rauchijanci.) Nekoliko časa sem omenjavajo se Rauchijanci zopet bolj po gostem po časopisih, zlasti po hrvatskih. To nij slučajno, ampak to ima svoj poseben pomen. Ne bo tedaj odveč, če tudi mi ktero o njih rečemo. Tečajem triletnega banovanja (1868—1871.) zbral je Rauch najskrajnejšo svojbino magjaronov okolo sebe, ter jo kot svojo zvesto in udano gardo organiziral. Da svoje privržence nagradi, in jim pod enim tudi mero-dajen upljiv na javno mnenje in na javno življenje priskrbi, ponamestil jih je na mastna in velevažna državno-službena mesta; in še denes je višje uradništvo na Hrvatskem za dobrih 50 % rauchijansko. Svet je imenoval te Raucheve privrženi ke mamelu ke. Kako je Rauch s svojimi mameluci v deželi gospodaril, to je še v predobrem spominu. Po Rauchovem padu dozdevalo se je nekoliko časa, da so z glavo tudi udje ugonobljeni. Denes se pa vidi, da Rauchov pad niti njega niti njegovih privržencev nij ugonobil. Pod banovanjem Bedekoviča se nijso upali glave po konci nositi, dasiravno Bedekovič nij bil ravno njihov protivnik. Oni so vedili, da je Bedekovič osobno pošten značaj, in s takim se nij dal nobeden „kšeft“ narediti. Na novo so se počeli gibati in spet v javno življenje vrvati pod banovanjem Vakanoviča. Prigodom zadnjih saborskih volitev zavezal se je Vakanovič z Rauchom v ta namen, da se narodna stranka na voliščih premaga. Za njima je pa stala kakor trdnjava ogerska vlada. Posredovanjem Vakanoviča prišel je tedaj Rauch zopet v neposredni dotik z ogersko

vlado, in od tega časa datira se tudi njegov na novo oživiljen upliv na politične zadeve na Hrvatskem, in ta upliv je od dne do dne čutnejši in vidnejši. Dasiravno Rauch-Vakanovičevi kandidati v volilnej borbi nasproti kandidatom narodne stranke niso zmagali, se vendar zveza med Rauchom in ogerskimi državniki nij več pretrgala. Ogorskimi državniki je posebno na tem ležeče, da misel ogerske države, ki v hrvatskem narodu samo slabo tli, ne ugasne celo. Rauchijanci hvalejo se, ka so oni na Hrvatskem edini nositelji te misli, ter da bi brez njih ta misel že zdavnaj iz narodnega mišljenja izginila bila.

Ta njih trditve nij neresnična, in ravno zavoljo tega jim tudi kot najboljša priporoka pri ogerskih državnikih služi. Umljivo je tedaj, zakaj ogerski državniki Rauchijance tako skrbno, zlasti nasproti narodnej stranki, s svojo protekcijo zaslanjajo, saj gre za državno skupnost med hrvatsko in ogersko kraljevino. Glavna podpora pa, ki jo Rauchijanci iz Ogerskega dobivajo, je denar. Kakor bi ogerska državna misel brez Rauchijancev na Hrvatskem nagle smrti umrla, ravno tako bi tudi Rauchijanska stranka brez ogerskega denarja naglo razpala. Roka roko umiva: ogerski denar Rauchijance, Rauchijanci pa ogersko državno misel! Ogerski državniki ne zaupajo razen Rauchijancem denes nobenej drugej političnej stranki na Hrvatskem. Ker je stopila narodna stranka na pot pomirljivosti, na pot kompromisa, je začela Rauchijancem v pridobitvi zaupanja ogerskih državnikov konkurencijo delati. Do sedaj nij njena politika pomirljivosti in popustljivosti nobenega vspeha imela, ter ga brž ko ne tudi v prihodnje ne bo. Ogerski državniki jej pač enkrat ne zaupajo, pa je ven, nasprotno pa Rauchijance z vso obilnostjo svojega zaupanja obsipljejo. V tem razmerji odseva se cela slika denašnje hrvatske politične situacije.

Iz Pulja 10. oktobra. [Izv. dop.] Denes se pripelje s parobrodom „Elizabet“ iz Dalmacije semkaj v Pulj slavni „junak od Custozze“ — nadvojvoda Albreht, kateri kot poveljnik armade tukajšno vojaštvo ogledovat pride. Njegova ces. Visokost si je slovesnost vojaški sprejem — streljanje s topovi na bojnem brodovji in na trdnjavah okrog pristanišča o svojem prihodu — prepovedal. — Od strani civilnega stanovanstva avstrijski „junaški sivec“ pač nobenega slovesnostnega sprejema in nikakšne ovacije se nadejati nema: pri tem ljudstvu tukaj v Pulji ne bode našel takošne živahne zanimivosti, lojalnosti in simpatije za avstrijsko-habsburško dinastijo, kakor o svojem času pri — Slovencih na Kranjskem. Puljski lahoni so v tem — kakor v vsakem drugem — oziru zelo malomarni in mlačni, da si jih vlada proti Slovanom podpira. Ko je spomladi leta 1869 naš presvitli cesar sem v Pulj prišel, ta lahonska drhal nij ničesa za dostojni sprejem našega vladarja učinila. Njegovo Veličanstvo takrat v Reki nij zastoj izustilo: „Samo zaradi svojega hrabrega pomorstva grem v Pulj.“ Za razsvetljenje pristanišča in mesta je takrat naš mestnoobčinski zastop veledušno celih — tristo goldinarjev potrositi hotel; ali barkadorstvo ladjestaje je to, od lahonskega tako grandiozno ponujeno miloščino odbilo ter na lastne stroške bojno pristanišče razsvetilo in cesarju na čast mesto okinčalo in svečanost napravilo: podivjačeno ljudstvo pa je nemo in osupneno ostalo — za cesarjem.

Iz Karlovca, 10. okt. (Izvir. dop.) Naša mala gimnazija se vzdržava iz tako imenovane Markezijske zaklade, ki ima blizo do 60.000 gold. plodonosne glavnice. V kolikor pa dohodki iz te zaklade ne dosežejo vzdržnih stroškov, toliko pridonaša mestna občina iz svojih lastnih prihodkov. Deželna naukova zaklada troši na našo malo gimnazijo na leto samo kakih 8—9 sto goldinarjev. Kake pičle pol ure od Karlovca v Rakoveu, ki pa že leži v teritoriji ogulinskega kraj. regimenta, je pa sedemrazredna velika realka, ki jo vojniški erar vzdržava. Naše mestno zastopstvo

naredilo je na c. kr. general. komando v Zagrebu predlog: naj se naša mala gimnazija in Rakovska velika realka spojite v eno veliko realno gimnazijo. Zagrebška general-komanda je privolila v ta predlog, ter se izjavila, da bo vojniški erar za vzdrževanje velike realne gimnazije v Karlovcu toliko pridonašal, kolikor ga sedaj velika realka v Rakoveu stoji. Sedaj visi ta zadeva še pri deželnej vladi v Zagrebu. Nadejamo se, da bo tudi ona v namerjavano spojenje teh dveh učnih zavodov v en zavod privolila. Če bog da, bode se že 1. oktobra prihodnjega leta naša velika realna gimnazija odprla. Slava našem mestnemu zastopstvu!

Sicer je pa malo, ali nič veselega poročati. V našej okolici razsajajo osepnice, v Veleševcu niže Zagreba je epidemična hripavica med otroci, v Turovempolji smrkelj med konji, v Slavoniji kuga med rogato živino, med Siskom in Kostajnico so tolovajske čete, letina je bila slaba, „Obzor“ pridonaša spet uvodne članke in dopise pod debelo tiskanim naslovom „zapljenjeno!“ Rauchijanci so začeli spet rogoviliti: z eno besedo, vse egiptovske nadloge so prišle nad nas uboge Hrvate.

On dan doigral se je zadnji čin v drami Rakovaške ustaje pred banskim sodnim stolom v Zagrebu. Matašič, mlad mož kakih 26 let, ki je bil tačas, ko sta šla Kvaternik in Bah Ogulinca bun, prevzel uredovanje Starčevićanske „Hrvatske“, je bil zavolj veleizdaje, bunjenja in razžaljenja Nj. veličanstva na težko ječo 7 let obsojen, neki Belan na 14, dijak Demetrovič pa na 8 dni zapora. Fabijani, pod Rauchom naš mestni kapetan, je pa bil pred vojn. sodom veleizdaje nekriv spoznan.

Politični razgled.

Delegacija državnega zbora je imela debato o vojaškem proračunu. Najprej govori Giskra in nasprotuje povišanju Kuhnovih terjatev. Vojaški proračun, pravi, rase od leta do leta. Odbor je mislil, da je njegova dolžnost zavreči neutemeljene terjatve. Za višji proračun govori Černe rekoč, da rastoči razpori med avstrijskimi narodi, politika Prusije, ki pod zastavo nemške edinosti Avstriji vedno nevarnejša postaje, in panslavistične namere Rusije, ki hoče vseslovansko monarhijo (!?), nalogo avstrijske vojske prav težko storiti utegnejo. Brestel govori proti večjemu proračunu glede na avstrijske finance in nasprotuje Černetu. Figuly je proti vladnim terjatvam. Greuter pravi, da se obstanek države s krepko vojsko zagotoviti mora. Od vlade zahtevane žrtve so v interesu ljudstva. Zraven krepke vojske pa je treba tudi take, ki se da navdušiti, zato je treba ozirati se na versko in narodno prepričanje. Za vladni predlog še govore: Oelz, general Hartung, Karlos Auersperg, Gablenz; proti vladnim predlogom: Giskra, Herbst, Rechlauer, Demel. Vojni minister Kuhn odgovarja nasprotnikom višjega proračuna in pravi, da je od cesarja pooblaščen izreči, da bode letošnji vojni proračun — 86 milijonov — normalen.

Adresna debata v ogerskem zboru je rodila dva znamenita govora. Prvi teh je govor barona Sennyey-a, katerega časopisi skoro enoglasno imenujejo bodočega ogerskega ministrapredsednika. Bistvo Sennyey-vega govora je: „Principijelna poravnava med ogerskimi strankami nij mogoča, niti potrebna niti koristna; a vse stranke so si edine v skrbi za blagor domovine. Konservativen sem, pravi Sennyey dalje, toda konservativen v višjem in blažjem pomenu; meni se reakeija enako nevarna zdi ko revolucija. Pri pridobitvah leta 1848 in 1867 ne smemo ostati, nego moramo na njenih podlagah napredovati. V teoriji ima Ogerska najbolj svobodomiselnih naprave; v resnici pa so glede odgoje, zdravstva, skrbi za uboge, občinske in policijske uprave, provincijalne občevanja skoro azijske razmere. Zato je potrebna v višjem smislu vojena upravna politika. Socijalne razmere si moramo prenameniti, na polji

državne uprave pak radikalno organizirati. Mnogi želijo po pravici svobodnejše uredenje razmer med verami in narodnostmi. Podpiral bodem sedanjo vlado, ker se mi ne zde potrebne premembe v osebni nego druge premembe. Glede volitev ne more nobena stranka drugi kaj očitati. Ravno zato naj se vse stranke združijo, da ustvarimo dobro volilno postavbo. Poravnava od leta 1867 moramo vzdržati. Pred liberalnimi strankami velja historično pravo in princip legitimnosti samo še na Ogorskem. Nasproti temu toku idej mislim, da se neodvisnost Ogorske najlažje ohrani na temelji paritete in ustavnosti z drugo polovico monarhije. In tej zvezi na podlagi paritete in ustavnosti moramo zagotoviti stanje velevlasti. K temu pa se mi vkupnost in vkupna uprava vojske neobhodno potrebna zdi.“ Ta govor je zbor z veliko pohvalo sprejel in vse misli, da je Sennyey s tem svoj ministerski program razvil.

Na ogorskem zboru sta govorila pri adresni debati tudi Hrvata unijonist Živković in narodnjak Miškatovič, glavni urednik „Obzora“. Prvi je zahteval, naj se Dalmacija in Reka zveže s Hrvatsko. Miškatovič pak je rekel, da hrvatski poslanci za to podpirajo večino ogerskega zbora, ker upajo, da bode revizija nagodbe izvršena, in da bode Ogerska pravične terjatve Čehov podpirala.

Iz Zadra se „Vat.“ brzojavlja, da bodo, kakor je Vojnovič svoj mandat položil, enako storili tudi poslanci Danilo, Antonietti in Budmani, ker so vsled glasovanja za posilno volilno postavbo nezaupnice dobili. Voljeni bodo zopet narodnjaki.

Poroča se iz Carigrada, da je v Štambulu prišlo med Turki in Perzijani do ozbiljnega boja. Proti Perzom so marširali vojaki. 3 Perzi so ubiti, 30 je ranjenih. Med vojaki je ranjenih 10. —

Razne stvari.

* (Dežman) postane baje deželni glavar. Za to je — pravi govorica — šel te dni na Dunaj. Namesto njega postane župan ljubljanski stari g. Lažan. Lepi izgledi!

* (Iz Ljubljane) se „Vat.“ piše, da je deželni predsednik g. Auersperg bil pri škofu g. Vidmarji in ga je nagovarjal naj mu pri prihodnjih volitvah pomaga, kar je — pravi dopisnik — škof odbil rekoč, da ostane „pasiven“.

* (Hranilnica za Dolenjsko) se snuje v Novem mestu in ker je rodoljubni g. Josip Gorup v Trstu blagodušno obljubil k njeni osnovi s prineskom za potrebno varščino pripomoči, smemo pričakovati, da bode nova hranilnica o novem letu že svoje koristno delovanje pričela. Na Štajerskem se je lani, kakor nam je znano, bila 39. reci: trideset deveta samostalna hranilnica osnovala in sedaj jih je gotovo že čez 40; torej se sme pričakovati, da bode vlada tudi pri nas nove hranilnice ne samo rada dovoljevala, ampak tudi na njih osnivanje spodbujala. Stara hranilnica v Gradci občinstvu nij zadostovala, ker se je posebno odlikovala s sitnostimi pri posojilih na posestva, za katera so hranilnice pred vsem osnovane, in navstale ste dve novi v mestu Gradci, namreč mestna in okrajna hranilnica in vse tri lepo napredujejo v svojem edinem namenu, pospeševati varčnost v deželi. V vseh tudi manjših mestih so tam že hranilnice, kakor v Brežicah, Celji, Ptuj, Mariboru, Radgoni i. t. d. Rodoljubnim možem, kateri v Novem mestu tudi snujejo tako napravo, torej zakličemo iskreno: Na zdravje! —

* (G. Franjo Drenik) nam piše, da se je službe pri banki Sloveniji odpovedal, ter da ostane kakor do sedaj glavni opravnik „Peštanske družbe“.

* („Novice“) prinašajo dopis „iz Žavca“ (?), kjer pravijo da delničarji „narodne tiskarne“ delajo iz grde sebičnosti!! — da hočejo „Slovenski Narod“ izdajati na Matične stroške! in na koncu pozivljejo sebe, „Danico“, „Glas“ in

„Gospodarja“ v boj proti nam. — Nemški Schiller pravi v „devici orleanski“: „Mit der Dummheit kämpfen Götter selbst vergebens“, zato se nam nevedno zdi na take zlobnosti odgovarjati.

* (Glasoviti Vakanović) je iz Zagreba v Ljubljano prišel in pri „dunajskem mestu“ vstanil se, ne vemo za kako dolgo.

* (Bolezen na parkljih in gobeih) je prišla čez govejo živino v okrajih Konjice, Celje in Šmarje na Štajerskem in prepovedani so vsled tega v imenovanih okrajih vsi živinski sejmi, dokler bolezen ne izgine. Tudi okolo Ptuja in Rogateca je goved bolna na parkljih in gobeih in isto slišimo od Šentvida in Zatičine na Kranjskem.

* („Beogradski kreditni zavod“) kaže v prvi polovici upravnega leta 1872 dobička 3948 zlatov, 9 grošev, 10 par. Ako se odbije znesek tantiem, pride na vsako delnico po 500 zlatov dividend od 31 zlatov, 35 grošev in nekoliko par, kar je eno z 12. percenti letnih obresti. Gotovo lep uspeh!

* (Vladimir Ivanović Dalj) slavni pisatelj velikega „slovarja velikoruskega jezika“ je umrl.

„(Trije milijoni pisem) leže v „Dead Letter Office“ v Washingtonu, ki jih nij mogoče spraviti adresatom v roke. Pri 50 tisočih onih pisem namreč manjka ime države in grofije, 400.000 jih nema poštnih znamenj, in 3000 jih ima sicer ona znamenja, ne pak napisov. V teh pismih so našli 92.000 dolarjev v gotovini in 3 milijone dolarjev v menjicah.

* (V Komnu) je bil 7. sept. — kakor se nam piše — občni zbor tamošnje čitalnice, pri katerem se je za predsednika enoglasno izvolil gosp. Josip Kavčič, c. k. bilježnik, obče znan narodnjak; za denarničarja gosp. Josip Kovačič, za tajnika gosp. Josip Štibjel. Čitalnica šteje 32 udov, akoravno bi jih lahko več imela. Udje so sploh kmetje, rokodelci, in posestniki.

Pravila *)

društva „Narodna Šola“ v podporo slovenskemu šolstvu.

§. 1. Namen društva je: materijalno podpirati slovensko ljudsko šolstvo.

Sedež društva je v Ljubljani.

§. 2. Društvo si pridobiva sredstva:

- a) po letnih doneskih svojih udov;
- b) po nabiranju daril v denarjih, knjigah, učnih pripomočkih in šolskih pripravah;
- c) po prihodkih od društva na korist napravljanih koncertov, gledaliških iger, razstav, izdanih spisov in podob itd.

§. 3. Društvo dela raznim načinom:

- a) podarjuje pravim udom učila itd. (§. 8);
- b) kupuje revnim šolam učne pripomočke in ubogim učencem potrebna učila;
- c) daje slabo plačanim ljudskim učiteljem primerne knjige za nadaljevalno izobraževanje;
- d) daje nagrade učiteljem za dobre spise, slovenskemu ljudskemu šolstvu namenjene in pospešuje sploh po svojih močeh vse, kar je na prid slovenskemu ljudskemu šolstvu.

§. 4. Udje društva so:

- a) ustanovniki, kateri plačajo enkrat za vselej ali v dveh letnih obrokih 20 gld. v društveno blagajnico;
- b) pravi udje;
- c) častni udje.

§. 5. Pravi udje so le: ljudski učitelji in ljudske šole na Slovenskem. Pravi ud postane, kdor se zaveže plačati za letni donesek 1 gld.,

*) Osnovni odbor društva „Narodna Šola“ je ta pravila že predložil slavni c. k. deželni vladi v Ljubljani in pričakovati je, da bo društvo kmalu pričelo svoje blago delovanje v korist narodnih šol na Slovenskem, torej pozornost vseh prijateljev narodnih šol že sedaj obračamo na to koristno društvo.

vsaj do 1. oktobra vsacega leta; ali enkrat za vselej 20 gld. v društveno blagajnico.

§. 6. Dobrotnik društva je, kdor nakloni društvu darove v denarjih, knjigah, učnih pripomočkih i. t. d.

§. 7. Za častne ude sme občni zbor imenovati osebe, katere imajo za povzdigo slovenskega ljudskega šolstva posebne zasluge.

§. 8. Pravice vseh udov so, da smejo v obnem zboru nasvete staviti, glasovati in v odbor izvoljeni biti.

Pravi udje dobivajo od društva po njegovih močeh vsako leto darila bodi si v učnih pripomočkih, šolskih knjigah in pripravah, knjigah za nadaljevalno izobraževanje i. t. d. Na izrečene želje pravih udov se bode odbor oziral.

(Konec prihodnjič.)

Deželno gledališče v Ljubljani.

V saboto 12. oktobra 1872:

Prvikrat:

Št!

Igra v 2 dejanjih, po francoskej „Chut“ od E. Scribe-ja poslovenil Val. Mandele.

Potem:

Beli Otelo.

Veseloigra v 1 dejanji, poslovenil I. Gabršek.

Dunajska borsa 11. oktobra.

Enotni drž. dolg v bankovcih	60 gld.	20 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	70	30
1860 drž. posojilo	102	10
Akcije narodne banke	9	02
London	108	70
Kreditne akcije	330	36
Napol.	8	72
C. k. cekini	5	23
Srebro	104	25

Oznanilo.

Pri enorazredni ljudski šoli v Ljubnu se ima nadomestiti učiteljska služba z letno plačo 405 gl. in užitkom naturalnega stanovanja.

Prosilci za to službo morajo svoje prošnje obložene s postavnimi dokumenti in z dokazom popolnega znanja slovenskega jezika, do najdalje 20. oktobra pri krajnem šolskem svetu v Ljubnu oddati.

Od okrajnega šolskega sveta v Gornjem gradu
19. septembra 1872.

(195—3)

Predsednik: **Franz m. p.**

Jaz Vilhelmina Rix

s tem javno izrekam, da sem kot vdova rajn. dr. A. Rixa zadnjih 16 let sama in edina pripravljalka prave in nepopačene

originalne paste Pompadour,

ker samo jaz skrivnost pripravljavanja poznam. Zato s tem oznanjam, da se omenjena pasta Pompadour od zdaj naprej samo v mojem stanovanji, Dunaj, grosse Mohren-gasse Nr. 14, 1. Stiege, Thür 62, prava dobi, in svarim pred kupovanjem pri vsakem drugem, ker sedaj niti zaloge, niti podružnice ne vzdržujem in ker sem vse poprejšnje zaloge zaradi storjenega popačevanja opustila. Moja prava pasta Pompadour, tudi čudežna pasta imenovana ne bode nikdar zgrešila svojega učinka; vspeh te nepresegljive paste za lice gre nad vse pričakovanje in je edini garantirani pomoček za naglo in neizgoreljivo odpravljenje vseh izpuškov v obrazu, sajecev, peg, šinj in mozolcev. Garancija je toliko gotova, da se denar nazaj daje, ako pasta ne pomaga. Lonček te izvrstne paste s podukom vred velja 1 gld. 50 kr. — Razpošilja se proti povzetku. Naročilna pisma naj se pošiljajo Vilhelmini Rix, doktorjevi vdovi, Dunaj, Gr. Mohren-gasse Nr. 14, iz prijaznosti vis-à-vis mojim čestitim prejemnikom, dajem, ako se mi majhni opravi v raznih stvarih naročujejo, te opravke poskrbeti in ne računim zanje nobene provizije.

(177—5)

Zahvalna pisma se ne razglašajo.

Do sedaj nepreseženo!

Ces. in kralj.

pravo

izključ. privileg.

očiščeno

olje iz ribje masti

od

Viljema Maager-ja na Dunaji.

Od prvih medicinskih avtoritet preiskano, priporočeno in zapisano kot najčistejše, najboljšo, najnaravnejšo in priznato nauspešniše zdravilo za bolezni v prsih in pljučah, za škrofule, lišaj, gnojne bolečine, izpuške na koži, otekle bezgalke, slabotnost itd. se dobi pravo — steklenica à 1 gld. — ali v moji fabriški zalogi: Dunaj, Bäckerstrasse Nr. 12, ali v najbolj renomiranih lekarnah in specerijskih štacunah monarhije, tako med drugimi pri teh-le firmah: Maribor: J. D. Bankalarijeva vdova, A. W. König, lekar; Gradec: Ertl & Krepesch, D. Sigmund, M. Seiner, F. X. Seeger, trgovci, V. Grablowitz, lekar; Celje: F. Janesch, trg.; Judenburg: J. Postl, trg.; Celovec: Dr. P. Hauser-jevi dediči, A. Beinitz, F. Erwein, lek.; Ljubljana: Eggenbergerjeva vdova, Ot. Schenk, lek. P. Lassnik, M. Golob, trg.; Ptuj: G. Karagyena, A. E. Reithammer.

(199—1)

Nakup in prodaj kakor menjavanje vseh obstoječih državnih papirjev, prioritetnih obligacij, sreček, železničnih, banknih in obrtniških akcijskih kuponov.

Naročila za c. k. borso

se za gotovino ali navrhek 10 % izvršujejo.

Vse vrste sreček

se proti plačilom v mesečnih obrokih od gl. 5 na višje prodajejo.

ROTHSCHILD & COMP.

Opernring 21,
DUNAJ.

(93—14) Deležni listi

za vse vzdigatve veljavni brez daljšega doplačila.

40tine c. kr. avst. drž. sreček l. 1839 gld. 6.
20tine c. kr. " " " l. 1860 " 8.
20tine ogerskih darilnih sreček l. 1870 " 7.
20tine turšk. železničnih sreček l. 1870 " 4.
(36 vzdigatev veljavni)